

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- 1ኛ/ አፈ.ወርቅ ሌሊሳ } ጉዳይ ተከታታይ በትናትናው ዕለት ቀርበው
2ኛ/ ውብሸት ደምል } ውሳኔውን መዘገብ ቤት ይስሙ ተብሏል።

ተጠሪ፡- የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክልላዊ መንግስት ዐ/ሕግ - አልቀረበም

መዘገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ የቀረበው የአሁን አመልካች በተከሰሱበት የግድያ ወንጀል ጥፋተኛ የመባላቸውን አግባብነት ተመልክቶ ተገቢውን ዳኝነት ለመስጠት በሚል የቀረበ ነው።

የአሁን አመልካች በ1997 ዓ/ም በወጣው የወንጀል ህግ አንቀጽ 539 የተመለከተውን በመተላለፍ አማራ ሙሉጌታ የተባለውን አስቀድሞ ለመግደል በነበራቸው ሀሳብ ሚያዝያ 05 ቀን 2003 ዓ.ም ከሌሊቱ 6:00 እስከ 7:00 ሰዓት ባለው ጊዜ ውስጥ በአዋሳ ከተማ በተለያዩ ሆቴሎች በመዘዋወር መጠጥ በማጠጣት በስካር እራሱን እንዲስት ካደረገ በኋላ በታዕር ክ/ከተማ በወጋኔ ዋጭ ቀበሌ ልዩ ስፍራው ማውንት አሌብ ት/ቤት ፊት ለፊት በመውሰድ 2ኛው ተከላሽ የአሁን ሁለተኛ ተጠሪ እራሱን እንዳይከላከል ሲያደርግ 1ኛ ተከላሽ የአሁን 1ኛ ተጠሪ በስለት የግራ ደረቱን ከወጋው በኋላ የፈፀሙት ወንጀል እንዳይገለፅ በሞትና ጣር ያለውን ሆስፒታል የወሰዱና ሆስፒታል ግቢ እንደገባ ህይወቱ በማለፉ በፈጸሙት ከባድ የግፍ አገዳደል ወንጀል ተከሰታል የሚል የወንጀል ክስ ቀርቦባቸዋል። ተከላሽም ክደው በመከራከራቸው፤ የዐ/ህግ ማስረጃ ተሰምቷል። በዚህም ማስረጃ መሰረት እንዲከላከሉ፤ ተደርጎ እነርሱም በተራቸው፤ የመከላከያ ማስረጃ አቅርበው አሰምተዋል።

ይህንኑ የግራ ቀኙን ክርክር ሲሰማ የቆየው ፍ/ቤትም በወ/መ/ቁ. 10239 ሐምሌ 28 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት ከድርጊቱ በፊት እና በኋላ፤ በድርጊቱ አፈፀፀም ጊዜ ተደርገዋል የተባሉትንና በዐ/ህግ ማስረጃ የተረጋገጡት ፍሬ ነገሮች በቀጥታ የወንጀሉን ድርጊት ተከላሾች የፈፀሙት ናቸው በማለት የሚያስረዱ ባይሆንም፤ ድርጊቱ በተከላሾች የተፈፀመ ለመሆኑ በአካባቢ ማስረጃነታቸው በቂና ለድምዳሜ አጥጋቢ መነሻ ሆነው ተገኝተዋል። ስለሆነም ድርጊቱን መፈፀማቸውን አረጋግጫለሁ ካለ በኋላ ይሁን እንጂ በዚህ አኳኋን የተረጋገጠው ማስረጃ እንደ ክሱ ዝርዝር ሁኔታ ተከላሾች አስቀድሞ በነበራቸው ሀሳብ ተነሳስተውና ተዘጋጅተው የፈፀሙት መሆኑን ለማረጋገጥ የሚችል ሆኖ አልተገኘም ይልቁንም አድራጎታቸው በወ/ሕግ ቁጥር 540 ሥር የሚወድቅ ሆኖ ስለተገኘ በዚሁ ድንጋጌ ሥር ጥፋተኛ ናቸው በማለት የጥፋተኝነት ውሳኔ ሰጥቷል።

በቅጣት አጣጣል ረገድም የግራ ቀኙን የቅጣት አስተያየት እና የድርጊቱን አፈፃፀም በማገናዘብ እያንዳንዳቸው በ10 ዓመት ዕኑ እስራት እንዲቀጡ ወስኗል። ይህም ውሳኔ በይግባኝ ሰሚው የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በክልሉ ሰበር ሰሚ አጣሪ ችሎት ቀርቦ ውሳኔው የሚነቀፍበት ምክንያት የሌለ መሆኑ ተገልጾ የአሁን ተጠሪዎች በመሰናበታቸው ለዚህ ሰበር ጉዳይ መነሻ የሆነውን የሰበር አቤቱታ አቅርበዋል።

የሰበር ቅሬታቸውም ይዘት የእያንዳንዳችንን አድራጎት ለይቶ ያስረዳ የዓይን ምስክር አልቀረብንም፤ አልተመሰከረብንም ምስክሮች የአካባቢ ናቸው። ሆነ ተብሎ ለተፈፀመ ድርጊት ተጠያቂነት የለብንም። ዐ/ሕግ ክሱን አሻሽላለሁ በማለት ያቀረበው ጥያቄ ተቀባይነት ካገኘ በኋላ እንደጥያቄው አሻሽሎ አለማቅረቡ ሲታወቅ ለጊዜውም ቢሆን ክሱ ተቋርጦ መሰናበት ይገባን ነበር። በክሱ ላይ ሌሎች ግብረአባሮች እንዳሉ በመገለፁ እነርሱ ህግ ፊት ሊቀርቡ ባለመቻላቸው ብቻ እኛ ተሸክመን ሚችን ባደረስን መከሰሳችን አግባብነት የለውም ጥፋተኛ ናችሁ ከተባልንም ወጣትነታችንን፣ የወንጀል ሪከርድ ያልቀረብን፣ የሚችን ህይወት ከደረሰበት አደጋ ለማትረፍ ያደረግነው ጥረት ሁሉ ሳይመዘዘን የተጣለው ቅጣት የበዛ ነው ሊቀነስልን ይገባል የሚል ነው።

የክልሉ ዐ/ህግ በዚህ ሰበር ጉዳይ በተጠሪነቱ ቀርቦ የአመልካቾች የሰበር አቤቱታ በሥር ፍ/ቤት የተደረገውን ክርክር መሰረት ያላደረገ መሆኑን በመዘርዘር ውሳኔው እንዲፀና ጠይቋል።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል እንደመረመርነውም በወንጀል ጉዳይ የተከሰሰን ሰው ወንጀሉን ስለመፈፀሙ መቅረብ የሚገባው የማስረጃ ዓነይት ለጉዳዩ ቀጥተኛ ተዛማጅነት ያላቸውን ፍሬ ነገሮች ለማስረዳት የሚችል ድርጊቱን ሲፈፀሙ አያቸለሁ፣ ሰምቻለሁ ወዘተ የሚል ቀጥተኛ ማስረጃ ብቻ ነው የሚል የተደነገገ ህግ በህግ ሥርዓታችን አይገኝም ይልቁንም በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 137 እንደተደነገገው በማስረጃነት ሊቀርብ የሚችለው ስለተያዘው አከራካሪ ነጥብ /ጭብጥ/ ማስረጃው በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ስለጉዳዩ የሚያውቀውን ዝርዝር የምስክርነት ቃል ሁሉ የሚጨምር ነው።

ስለሆነም በዚህ ረገድ አመልካቾች በእኛ ላይ ቀርበው የተደመጡት ምስክሮች የዓይን ምስክሮች ሳይሆኑ የአካባቢ ናቸው። ስለሆነም ማስረጃው ተቀባይነት የለውም በሚል አንድምታ ያቀረቡት ክርክር ህጋዊ መሰረት ያለው አይደለም።

ለሚች ሞት መንስኤ የሆነው ተግባር በአመልካቾች የተፈፀመ ስለመሆኑ ማስረጃው አረጋግጧል እስከተባለ ድረስ የትኛውን ተግባር የትኛው ተከላሽ እንደፈጸመ ለይቶ ያስረዳ ማስረጃ አልቀረብንም የሚለውም ክርክር ቢሆን የየግላቸው የወንጀል ተሳትፎ ተለይቶ አለመታወቁ በሐሳብም ሆነ በተግባር በመተጋገዝ በግብረአባሮነት ከፈፀሙት ድርጊት ነፃ ናቸው ከሚል መደምደሚያ ሊያደርስ የሚችል አይደለም። እንዲሁም ዐቃቤ ሕግ ክሱን አሻሽላለሁ በማለት ሳያሻሽል ክርክሩ በቀረበው ክስ ቀጥሎ ከሆነ እንደትዕዛዙ አሻሽሎ ባለማቅረቡ ምክንያት የወንጀሉ ክሱ ለጊዜው ሊዘጋ እንደሚችል ስለዚህ አግባብነት ባለው የወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ. አልተመለከተም ክሱ ተሻሽሎ አለመቅረቡ የማሻሻያ ጥያቄው በከላሽ በዐ/ሕግ ተነስቶ የነበረ ከመሆኑ አንጻር በተከላሾች ላይ ጉዳት አድርጎል ለማለት አያበቃም ክሱ እንደፍርዱ በትዕዛዝ ባለማሻሻሉ ምክንያት በክርክሩ አካሄድ የመከራከር መብታቸውን እንዴት እንዳጣበበ እና በምን አኳኋን የፍትህ መጓደል እንደደረሰም አላስረዱም።

በሌላ በኩል ስለዋናው ጉዳይ ለሚች ሞት መንስኤ የሆነውን፣ ተግባር ማን ፈፀመው? ለሚለው ዐብይ አከራካሪ ነጥብ ተከላሾች በዕለቱ ዕለት አብረው ማምሽታቸውን፣ ከሁለተኛው ተከላሽ ጋር፤

እደር አላድርም በሚል ትንቅንቅ ትግል በተከሰሰችና በሚች የነበረ መሆኑ፤ ሚች አላድርም ብሎ ወደ ቤቱ ሲሄድ ከአጭር በ2 እና ሦስት ደቂቃ በሚቆጠር ጊዜ መከተላቸው፤ በዚህ ጊዜ ሚች በሰው እጅ ተጎድቶ ተከሳሾች ሚችን ተሸክመው ወደ ሆስፒታል ባመጡት ጊዜ ሚች ከአንገቱ ሥር ከደረቱ ላይ በስለት ነገር መውጋቱ፤ ተከሳሽም ፊታቸው ሁሉ ሳይቀር ደም በደም የነበረ መሆኑን እና ከምስክርታቸው የመገረም ቃል አገላለፅ ተነስተው "የሞተው መቼ እሱ ብቻ እኛም ሞተናል አይ የኛ ነገር አበቃ የእኛ ነገር" ተከሳሽ በሚል መናገራቸውን ሁሉ ፍ/ቤቱ እንደ በቂ የግምት መነሻ በመውሰድ ሚችን ለህልፈተ ህይወት ያበቃው በተከሳሾች አድራጎት ነው በማለት የደረሰበት መደምደሚያ ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የሚያየው ፍ/ቤት ፍሬ ነገርን በማስረጃ የማረጋገጥ፤ በማስረጃ የተረጋገጠውን ፍሬ ነገር በማስረጃነቱ አከራካሪ ነጥብ የሆነውን በማስረጃት ረገድ ያለውን ታማኝነትና ሚዛን የመለካት ስልጣን ባለው ፍ/ቤት የተከናወኑ የዳኝነት ሥራ/ተግባራት በመሆኑ ጉዳዩ የህግ ጥያቄን የሚያስነሳ ሆኖ አይገኝም ምናልባትም የዚህ ማስረጃ አግባብነት ታማኝነትና ሚዛን ከወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁ 141 አንጻር ተገናዝቦ መታየቱንና አለመታየቱን በሚመለከት የህግ ጥያቄን ያስነሳል እንኳ ቢባል በዚህ ህግ በተቀመጠው የማስረጃ ሚዛን መለኪያ አኳያ ከላይ የተመለከተው የዐ/ህግ ማስረጃ ይታይ እንኳ ቢባል በህጉ መሰረት ከተቀመጠው ሚዛን የወረደ ስለሆነ መከላከል ሳያስፈልጋቸው በብይን በነፃ መሰናበት ነበረባቸው የሚለውን የህግ ጥያቄ የሚያስነሳ አይደለም።

ተከሳሾች በተራቸው እንከላከላለን በማለት ያቀረቡት የመከላከያ ማስረጃም ቢሆን በዕለቱ ዕለት በሚችና በ1ኛ ተከሳሽ ተፈጥሮ የነበረውን ቁም የሚያመለክትና በድርጊቱ አፈፃፀም ተጠያቂዎች ተከሳሾች እንጂ ሌላ ወገን አይደለም የሚለውን በማመላከት የዐ/ሕግ ማስረጃ የሚያጠናክር እንጂ በወ/መ/ሐ/ሥ/ሥ/ቁ/ 149 እንደተመለከተው ከወንጀሉ ተጠያቂነት ነፃ ሊያደርጋቸው የሚችል ሆኖ አልተገኘም።

በቅሬታቸው እንደገለፁት እና ከመደበኛ የሰበር ክርክር አቀራረብ ሥርዓት ውጭ በአቤቱታ እንደገለፁት ተከሳሾች በተከሰሱበት የወንጀል ጉዳይ ሌሎች ግብረሰቦች የነበሩ ስለመሆኑ ክርክሩ የሚያስረዳ ከመሆኑም በላይ እነዚህ አሁን አመልካቾች የተከሰሱበትን የወንጀል ድርጊት ለመፈፀማቸው የወንጀል ህግ ሥርዓት የሚጠየቀውን ሚዛን በጠበቀ ማስረጃ የተረጋገጠባቸው መሆኑ እስከታወቀ ድረስ በዚህ አኳኋን ያቀረቡት የመከራከሪያ ነጥብ ከኃላፊነት ነፃ ሊያደርጋቸው የሚችል ሆኖ አልተገኘም።

ቅጣትን በሚመለከት የቀረበውም ክርክር በዚህ ሰበር ችሎት ደረጃ እንደገና ሊታረም የሚችልበትን የህግ ጥያቄ የሚያስነሳ አይደለም።

በዚህ ሁሉ ምክንያት በሥር ፍ/ቤቶች በአመልካቾች ላይ የተሰጠው የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ባለማግኘታችን የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

በዚህ ጉዳይ የክልሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃውን ጠብቆ በሰበር መ/ቁ 55532 በ28/2/2004 ዓ.ም በዋለው ችሎት የሰጠውን የመጨረሻ ውሳኔ አፅንተናል።

መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ት/ዘ